

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite: Liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntö 27.6.2023, VN/1559/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi raideliikennelain ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

Raideliikennelaki tuli voimaan 1.1.2019. Nyt esitetyllä lakiehdotuksella raideliikennelain muuttamisesta tehtäisiin kolmas tarkistus- ja muutoskierrös lakiin. Muutokset liittyvät mm. lain soveltamisen aikana havaittuihin muutostarpeisiin, EU-lainsäädännössä tapahtuneisiin muutoksiin ja Euroopan komission esittämiin huomioihin.

Lain on tarkoitus astua voimaan 1.3.2024

Valtiovarainministeriön lausunto

Valtiovarainministeriön näkökulmasta keskeisin muutosehdotus liittyy raideliikennelain 140 §:ään *Ratamaksun perusmaksun alennukset ja korotukset*. Nykylainsäädännön mukaan rataverkon haltija saa periä korotettua maksua myös rataverkon uudistamisesta tai parantamisesta aiheutuneiden investointikustannusten kattamiseksi. Uuden ehdotuksen mukaan investointikustannusten kattamiseksi perittävän ratamaksun perusmaksun korotuksen mittaluokka saa olla lähtökohtaisesti korkeintaan *viisinkertainen* voimassa olevaan ratamaksun perusmaksuun nähden. Tätä suurempaa investointikustannuksiin perustuvaa ratamaksun perusmaksun korotusta rataverkon haltijan on perusteltava kirjallisesti 4 momentissa säädetyllä tavalla.

Ennalleen pykälään jää kuudes momentti, jonka mukaan rataverkon haltijan on ennen alennusten ja korotusten käyttöön ottamista kuultava niitä rautatieliikenteen harjoittajia, jotka liikennöivät alennuksen tai korotuksen piiriin kuuluvalla rataverkolla ja kyseisellä rataverkolla liikennöimään pyrkiviä ratakapasiteetin hakijoita sekä sääntelyelintä ja liikenne- ja viestintäministeriötä. Sen sijaan maksun korottaminen enintään viisinkertaiseksi ei vaatisi kirjallista korotustarpeen perustelua Rautatiealan sääntelyelimelle.

Esityksen mukaan viisinkertainen maksu vastaisi likimain aikaisemman rataverolain mukaista tasoa. Lahden oikoradan rahoittamisessa ratavero oli 0,735 senttiä bruttotonnikilometriä kohden ja sillä kerättiin rautatieliikenteen harjoittajilta n. 4 milj. euroa vuodessa. Oikoradan kokonaiskustannus oli 331 milj. euroa. Nyt esitetty korotus investointikustannusten kattamiseksi olisi enimmillään 0,6834 senttiä bruttotonnikilometriä kohden.

Valtiovarainministeriö on pyrkinyt suurten ratahankkeiden rahoitustapojen selvityksissään minimoimaan hankkeista veronmaksajalle koituvan rasituksen,

semminkin kun hankkeiden hyöty-kustannussuhde on varsin heikko. Verotuloja tulisi käyttää mahdollisimman kustannustehokkaasti. Ministeriön selvityksissä keinoja veronmaksajan taakan pienentämiseksi ovat mm. käyttäjämaksut, muiden hankkeesta hyötyjien osallistuminen hankkeen kustannuksiin ja EU:n vastikkeeton rahoitustuki. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan ratamaksun perusmaksun korotuksella voidaan vähentää veronmaksajan taakkaa ratahankkeiden kustannuksista hieman, mutta esimerkiksi suurten ratahankkeiden mittaluokka on merkittävästi esimerkkinä käytettyä Lahden oikorataa suurempi.

Lisäksi valtiovarainministeriö haluaa huomauttaa, ettei se tunne raideliikenteen EU-säädäntöä perusteellisesti, mutta tunnistaa, että EU:ssa pyritään raideliikenteen lisäämiseen mm. liikenteen kustannuksia rajoittamalla ja esitysluonnos saattaa olla ristiriidassa tämän (tai näiden puitteiden) kanssa.

Esityksellä voi olla valtiontaloudellisia vaikutuksia, mikäli Väylävirasto valtion rataverkon haltijana ottaisi korotetun ratamaksun käyttöön investointeihinsa tai mikäli tulevaisuudessa edistetään suuria ratahankkeita valtio-omisteisissa yhtiöissä. Tästä johtuen esitys tulisi käsitellä myös raha-asiainvaliokunnassa.

Valtiovarainministeriöllä ei ole muuta huomautettavaa esityksestä.

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Mika Niemelä

Budjettineuvos

Kati Jussila

Tiedoksi

LVM: Risto Saari

VN/1559/2023-VM-14

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: